

Sygn. akt I Ca 39/16

I Cz 40/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2016 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SSO Joanna Składowska

SSR del. Magdalena Kościarz

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2016 roku w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z powództwa J. K.

przeciwko (...) SA w L.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu VIII Zamiejskowy Wydział Cywilny z siedzibą w P.

z dnia 5 listopada 2015 roku, sygnatura akt VIII C 65/14

oraz zażalenia pozwanego na rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w punkcie 2 wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu VIII Zamiejskowy Wydział Cywilny z siedzibą w P.

z dnia 5 listopada 2015 roku, sygnatura akt VIII C 65/14

1. oddala apelację;
2. oddala zażalenie;
3. zasądza od powódki J. K. na rzecz pozwanego (...) SA w L. 300 (trzysta) złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;
4. zasądza od pozwanego (...) SA w L. na rzecz powódki J. K. 60 (sześćdziesiąt) złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Sygn. akt I Ca 39/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 5 listopada 2015r. Sąd Rejonowy w Wieluniu VIII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w P. oddalił powództwo J. K. skierowane przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w L. o zapłatę kwoty 4 350 złotych tytułem zwaloryzowanego wynagrodzenia w związku z bezumownym korzystaniem z nieruchomości położonej w gminie D. obręb S., oznaczonej jako działka oznaczona numerem geodezyjnym (...) za okres przeszłych 10 lat, w związku z posadowieniem na tej nieruchomości urządzeń przesyłowych, wykorzystywanych przez pozwanego do przesyłu energii elektrycznej.

Rozstrzygnięcie zapadło przy następujących ustaleniach i wnioskach:

J. K. jest właścicielką nieruchomości położonej w gminie D. obręb S., oznaczonej numerem geodezyjnym (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Wieluniu VII Zamiejscowym Wydziale Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzona jest księga wieczysta nr (...). Przez nieruchomość przebiega linia przesyłowa energii elektrycznej wraz ze słupową stacją (...), wykorzystywana przez pozwaną (...) spółkę akcyjną do przesyłu energii elektrycznej. Przebiegająca przez nieruchomość powódki linia średniego i niskiego napięcia energii elektrycznej (15 kV i 0,4 kV) wraz z stacją transformatorową została wybudowana na podstawie decyzji nr (...) z dnia 6 marca 1974r. o zatwierdzeniu planu realizacyjnego linii elektroenergetycznej napowietrznej wraz ze stacją dla wsi P. - O. - B.. Projekt elektryfikacji został zatwierdzony dnia 23 kwietnia 1974r. na wniosek (...) Ł. - (...) Przedsiębiorstwa (...) w Wodę. Inwestycja w postaci linii 15kV, 0,4 kV wraz ze stacją P. O. - B. została wykonana przez (...) Ł., a następnie odebrana protokołem nr (...) w dniu 29 kwietnia 1975r. i oddana do eksploatacji Zakładowi (...) - Województwo. W protokole odbioru wskazano, że urządzenia przesyłowe: stacja transformatorowa (...) 20/100 oraz linia przesyłowa „pozostaną własnością” Zakładu (...) – Województwo. Od czasu budowy linia ma ten sam przebieg, podobnie jak i stanowiska słupowe, posadowione na nieruchomości powódki. Linia podlega stałej eksploatacji, jak również pracom eksploatacyjnym w postaci oględzin i przeglądów. Zlokalizowana na nieruchomości powódki stacja transformatorowa ma numer 7- (...).

Zarządzeniem Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 12 sierpnia 1975r. w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego Państwa zmieniono nazwę Zakładu (...) - Województwo na Zakład (...). Przewidziano również, że Zakład (...) prowadzi Zakład (...) z siedzibą w Ł., obejmujący obszary województw: (...), (...) i (...), działając na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym.

Z dniem 1 stycznia 1989r. utworzono w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego (...) w W.” na bazie Zakładu (...) w Ł. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł.”. Zakładowi przydzielono składniki mienia powstałego z podziału przedsiębiorstwa (...) w W.. Jako przedmiot działania przedsiębiorstwa ustalono przetwarzanie, przesyłanie oraz dostarczanie i sprzedaż odbiorcom energii elektrycznej o właściwych parametrach, techniczną i handlową obsługę odbiorców energii elektrycznej, budowę, rozbudowę, modernizację i remonty sieci elektrycznej.

Na podstawie ustawy z dnia 5 lutego 1993r. o przekształceniach własnościowych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, Zakład (...) w Ł. przekształcono w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, działającą pod firmą Zakład (...) z siedzibą w Ł..

Przedmiotem działania przedsiębiorstwa było m.in.: przetwarzanie, przesyłanie oraz dostarczanie i wytwarzanie energii elektrycznej o właściwych parametrach, techniczna i handlowa obsługa odbiorców energii elektrycznej, budowa, rozbudowa, modernizacja i remonty sieci elektrycznej oraz eksploatacja sieci i urządzeń energetycznych.

W dniu 15 grudnia 2008r. zmianie uległa firma spółki, z Zakładu (...) S.A. na (...) S.A.

Z dniem 1 września 2010r. (...) S.A. stała się oddziałem spółki (...) S.A. z siedzibą w L. w wyniku połączenia (...) S.A. z siedzibą L., jako spółki przejmującej m.in. z (...) S.A., poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą.

Dokonując ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy oparł się na dowodach z dokumentów oraz zeznań świadka K. M., które w zakresie opisu urządzeń zlokalizowanych na nieruchomości zostały potwierdzone w trakcie oględzin nieruchomości.

Sąd Rejonowy zauważył, że powódka domagała się zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jej nieruchomości, a zatem podstawę prawną roszczenia stanowiły przepisy art. 225 kc w zw. z art. 224 § 2 kc i art. 230 kc.

Bezsporną w niniejszej sprawie była okoliczność, że powódka jest właścicielem nieruchomości, z której korzysta obecnie pozwany w zakresie posadowienia na niej linii przesyłowej energii elektrycznej i wykorzystania tej linii do celów związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa przesyłowego. Pozwany podnosił jednak, że przysługuje mu tytuł prawny do korzystania z urządzeń przesyłowych zlokalizowanych na nieruchomości powódki, podnosząc zarzut zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Badając zasadność tego zarzutu, Sąd Rejonowy zauważył, że to powódka, jako dysponent procesu wskazała osobę pozwanego, względem którego skierowała swe roszczenie w zakresie urządzeń przesyłowych. Z drugiej zaś strony powódka zarzucała, że pozwany nie wykazał uprawnień do dysponowania tymi urządzeniami. Stanowisko powódki było zatem wewnętrznie sprzeczne.

Urządzenia przesyłowe usytuowane na działce stanowiącej własność powódki oddano do użytku w 1975r. Od tej daty linia średniego i niskiego napięcia znajduje się w posiadaniu, najpierw Skarbu Państwa, w imieniu którego urządzeniami przesyłowymi zarządzały - Zakład (...) - Województwo, następnie Zakład (...) w Ł., w dalszej kolejności jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, działająca pod firmą Zakład (...) S.A., a obecnie (...) S.A. w Ł.. Pozwany udowodnił, iż w wyniku kolejnych przekształceń doszło do przeniesienia posiadania urządzeń przesyłowych, a w konsekwencji przeniesienia posiadania służebności. Z dokumentu w postaci Zarządzenia Ministra Przesyłu z dnia 16 stycznia 1989r. wynika, że utworzonemu przedsiębiorstwu państwowemu Zakład (...) S.A. przydzielono składniki mienia należące dotychczas do Centralnego O. Energetycznego – Zakładu (...) w Ł.. Wykazane przez pozwanego przekształcenia podmiotowe wiązały się z przeniesieniem posiadania urządzeń przesyłowych i brak jest dowodu przeciwnego, wskazującego na to, by urządzenia przesyłowe zlokalizowane na nieruchomości powódki zostały wyłączone z majątku przekazywanego mienia poprzednikom prawnym pozwanego. Przekazanie posiadania urządzeń energetycznych przebiegających przez działkę powódki zostało dowiedzione także zeznaniami świadka, z których wynika, że urządzenia te obecnie stanowią majątek pozwanego i są przez niego wykorzystywane do przesyłu energii elektrycznej, co daje podstawę do zastosowania domniemań faktycznych w zakresie przeniesienia posiadania tych urządzeń. Wszystkie kolejne podmioty wskazywane przez pozwanego, jako jego poprzednicy prawni, zajmowały się utrzymaniem linii napowietrznych i ich konserwacją w celu dystrybuowania energii elektrycznej. Za przyjęciem domniemań w zakresie posiadania urządzeń przesyłowych przemawiało także położenie linii w zasięgu działalności przedsiębiorstwa pozwanego i sama treść żądań powódki.

Podnoszone zaś przez pełnomocnika powódki kwestie związane z brakiem tożsamości pomiędzy wymienionymi w decyzji z dnia 6 marca 1974r. i protokole odbioru jednostkami – (...) i (...) pozostają bez związku z opisanymi powyżej przekształceniami podmiotowymi. Jak bowiem wynika z powołanych decyzji i protokołu odbioru, przedsiębiorstwo państwowe (...) odpowiadało za wykonanie projektu, zaś przedsiębiorstwo państwowe (...) było wykonawcą robót, po których zakończeniu urządzenia przesyłowe przekazano „na majątek” Zakładu (...) – Województwo.

Przesłankami nabycia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu przez zasiedzenie są kumulatywnie: nieprzerwane posiadanie służebności, korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia na nieruchomości, która w wyniku nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stanie się nieruchomością obciążoną i upływ czasu, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary tego, kto uzyskał posiadanie służebności gruntowej.

W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu Rejonowego, doszło do zasiedzenia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu w zakresie urządzeń, które są bez wątpienia trwałe i widocznymi urządzeniami w postaci napowietrznych linii energetycznych w rozumieniu art. 292 kc. Została także spełniona przesłanka upływu czasu, jako że urządzenia te zostały wybudowane i oddane do eksploatacji w 1975r. (okres 30 letni z uwagi na wejście w posiadanie w złej wierze). Pozwany natomiast, na skutek przekształceń własnościowych dotyczących przedsiębiorstw

państwowych stał się uprawnionym do korzystania z tej służebności, jako ograniczonego prawa rzeczowego. Wobec sukcesji generalnej pomiędzy mieniem państwowym a powstałą w wyniku przekształcenia spółką Skarbu Państwa, tę właśnie spółkę uznać należy za uprawnioną do korzystania w urządzeniach przesyłowych oraz z tytułu posiadania służebności. Zgodnie bowiem z treścią art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 5 lutego 1993r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz.U. z 1993 r., nr 16, poz.69), spółka powstała w wyniku przekształcenia wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki przekształconych przedsiębiorstw państwowych. Powołana ustawa w myśl art. 1 ust. 1, znajdowała zastosowanie m.in. do przedsiębiorstw państwowych, których działalność związana była z wytwarzaniem zbytem i przesyłaniem energii elektrycznej (a więc także do Zakładu (...)), przy czym zgodnie z art. 2 ust. 1 przekształcenie następowało na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 13 lipca 1990r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1990, nr 51, poz. 298). Przepis art. 8 ust. 2 ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych stanowił natomiast, że spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa. Następstwem komercjalizacji państwowych przedsiębiorstw energetycznych, dokonanej w oparciu o ustawę z dnia 5 lutego 1993r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, a polegającej na przekształceniu przedsiębiorstw państwowych w jednoosobowe spółki akcyjne Skarbu Państwa, które wstępowały w ich prawa i obowiązki, wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe, była sukcesja uniwersalna częściowa, która dotyczyła wszystkich praw składających się na przedsiębiorstwo, choćby nie były wskazane, jako jego składniki, także jeżeli strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa. Dopiero wyłączenie części z nich wymagałoby wyraźnego wskazania w akcie podziału przedsiębiorstwa państwowego. Konsekwentnie przyjęto, że co do służebności gruntowych zbliżonych do służebności przesyłu, następstwo prawne dokonane w oparciu o wskazane podstawy należy przyjąć za wykazane już w wypadku przedstawienia zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu potwierdzającego zakres następstw podmiotowych i przedmiotowych. Tym samym ostatecznym beneficjentem ograniczonego prawa rzeczowego, jakim jest posiadanie i wykonywanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu została spółka akcyjna powstała w wyniku prywatyzacji. Pozwany wstąpił zaś w te uprawnienia z mocy art. 492 § 1 pkt 1 kodeksu spółek handlowych.

Ponieważ zostały spełnione wszystkie przesłanki z art. 172 kc w zw. z art. 292 kc, prowadzące do nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia, a pozwana wykazała nabycie uprawnień do korzystania z nieruchomości powódki w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, powództwo o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości należało uznać za bezzasadne. Nabycie służebności gruntowej, jak i służebności przesyłu przez zasiedzenie ma charakter pierwotny, nieodpłatny i następuje z mocy samego prawa z upływem ostatniego dnia terminu zasiedzenia. Zatem właścicielowi nieruchomości, przez którą przebiegają linie energetyczne nie przysługuje roszczenie z art. 224 kc i 225 kc o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości także za okres poprzedzający datę zasiedzenia służebności przesyłu czy gruntowej.

O nieobciążaniu powódki kosztami procesu orzeczono na podstawie art. 102 kpc.

Od wyroku Sądu Rejonowego apelację wniosła powódka, zaskarżając orzeczenie w pkt 1, tj. w zakresie oddalenia powództwa, zarzucając:

1. naruszenie art. 229 kpc, art. 232 kpc, 233 kpc, art. 247 kpc;
2. naruszenie art. 6 kc, art. 7 kc, art. 172 kc, art. 176 kc, art. 224 § 2 k., art. 225 kc, art. 230 kc, art. 292 kc, art. 348 - 351 kc, art. 352 kc;
3. naruszenie wszystkich pozostałych przepisów prawa wynikających z uzasadnienia apelacji.

W oparciu o zgłoszone zarzuty, wniosła o zmianę wyroku poprzez zasądzenie na jej rzecz żądanej kwoty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przez pozwanego za okres 10 lat poprzedzających wniesienie powództwa wraz z waloryzacją określoną przez biegłą oraz wszelkich kosztów procesu.

W uzasadnieniu apelacji wskazano, że pozwany przedstawił tylko trzy **ogólne** dokumenty, które miałyby rzekomo odnosić się do urzędzeń znajdujących się na działce powódki, mimo zobowiązania nałożonego przez Sąd do przedstawienia pełnej i kompletnej dokumentacji dot. wszystkich urzędzeń, których dotyczył proces, a z którego to zobowiązania pozwany się nie wywiązał. Wobec tych trzech szczątkowych i ogólnych dokumentów, powódka podniosła wątpliwości i zarzuty, które nie zostały w ogóle wzięte pod uwagę przez Sąd.

Jak się dowiedziała powódka, linia średniego napięcia, która znajduje się na jej działce została wybudowana w latach 1957 - 1959, z częściową modernizacją w latach 70 - tych. Do eksploatacji zaś urzędzenia przystąpiono dopiero w roku 1993r. Wobec powyższego mogło dojść do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz „poprzedników” prawnych pozwanego przed rokiem 1989, a zatem gdyby tak było, to pozwany nie mógłby doliczyć do swojego stanu posiadania okresu posiadania swych poprzedników, którzy już nie byłiby przecież posiadaczami a właścicielami.

Wciąż niewyjaśniona pozostaje również kwestia statusu podmiotów oznaczonych w trzech przywołanych dokumentach pozwanej: (...) Ł. i (...) Ł..

Ponadto, za zupełnie swobodne i niemające żadnego poparcia w dowodach zgromadzonych w procesie należy uznać konkluzje Sądu, że po zakończeniu robót „urzędzenia przesyłowe przekazano na majątek Zakładu (...) - Województwo”.

Nie ma dowodów na to, że doszło do przekazania na majątek zakładu (...) - Województwo wszystkich poszczególnych urzędzeń infrastruktury przesyłowej znajdujących się na działce powódki. W konsekwencji, pozwany nie udowodnił, od kiedy dokładnie ewentualnie urzędzenia i które dokładnie posiada. Wobec zaś braku udowodnienia w sposób zupełnie bezsprzeczny początku biegu terminu zasiedzenia wraz z niebudzącym wątpliwości odniesieniem do każdego poszczególnego urzędzenia, Sąd nie mógł uznać zgłoszonego zarzutu za zasadny, albo co najmniej uczynił to w sposób nieprawidłowy.

Ponadto pozwany nie wykazał zasiedzenia w przeznaczonym do tego postępowaniu nieprocesowym, a uczynił to niejako przy okazji w odpowiedzi na wytoczenie sprawy przez właściciela terenu i mimochodem. Powstaje pytanie o charakter prawny i trwałość tego typu uznania zarzutu „przestankowego” zasiedzenia dla ewentualności występowania z przyszłymi żądaniami w przedmiotowym zakresie przez właściciela terenu, na którym posadowiona jest infrastruktura obsługiwana przez pozwanego.

Zgłoszenie zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej, treścią odpowiadającej służebności przesyłu, ***podlegać winno wymaganiom stawianym wobec wniosku o stwierdzenie zasiedzenia takiej służebności rozpoznawanego przez właściwy sąd w postępowaniu nieprocesowym.*** Na pozwanym ciążył obowiązek wykazania dokumentami, kiedy dokładnie i jaki poprzednik prawny przedsiębiorstwa energetycznego objął przedmiotową nieruchomość w posiadanie w celu budowy urzędzeń przesyłowych, nieprzerwanego posiadania służebności w terminach wskazanych w art. 172 kc, następstwa prawnego względem tego przedsiębiorstwa dla zastosowania art. 176 § 1 kc, a także treści i sposobu wykonywania służebności. Tym wymaganiom pozwany nie sprostał, gdyż mimo nałożonego przez Sąd zobowiązania nie przedstawił pełnej i kompletnej dokumentacji w żądanym przez powódkę i Sąd zakresie.

Nie można się przy tym zgodzić z Sądem, że pozwany udowodnił, iż w wyniku kolejnych przekształceń doszło do przeniesienia posiadania urzędzeń przesyłowych, a w konsekwencji przeniesienia posiadania służebności. ***Stosownie do wyroku Sądu Najwyższego z 20 września 2013r., sygn. II CSK 10/13, korzystanie z nieruchomości oraz służebności gruntowych przez przedsiębiorstwa państwowe, będące poprzednikami prawnymi pozwanego mogło nastąpić zawsze na rzecz Skarbu Państwa.***

Posiadaczami służebności w rozumieniu art. 292 kc poprzednicy prawni pozwanego mogli być dopiero po dniu 1 lutego 1989r. Doliczenie okresu posiadania służebności występującego przed dniem 1 lutego 1989r. wymagało zatem wykazania po tej dacie tego, że posiadanie służebności gruntowej ze Skarbu Państwa przeszło na poprzednika prawnego pozwanego w sposób przewidziany w art. 348-351 kc. Nie wystarczą zatem ogólne dowody następstw prawnych, a wymagane jest udowodnienie przeniesienia konkretnych urządzeń.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się w pierwszym rzędzie do uwag w zakresie naruszenia prawa procesowego zauważyć należy, iż skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 kpc wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Wyrażenie przez stronę odmiennego poglądu, co do oceny poszczególnych dowodów jest prawem strony, jednakże możliwość przedstawienia innej wersji stanu faktycznego, nie świadczy jeszcze o nadużyciu swobodnej oceny dowodów. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł wyrażonych w art. 233 § 1 kpc i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne.

Trzeba wszakże podkreślić, że zgodnie z art. 229 kpc nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną. Ponadto sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne) - art. 231 kpc.

W sprawie przedmiotowej twierdzenie o wybudowaniu linii energetycznej znajdującej się na działce powódki w 1975r. wynikało już z treści samego pozwu. W toku swoich zeznań powódka podała, iż ze swoich obserwacji może potwierdzić istnienie urządzeń już w roku 1983.

Skoro datę wzniesienia linii potwierdzały dokumenty w postaci: decyzji z dnia 6 marca 1974r, projektu elektryfikacji, protokołów odbioru technicznego oraz zeznania świadka K. M., Sąd pierwszej instancji miał wszelkie podstawy do poczynienia ustaleń, iż linia energetyczna wzniesiona była w 1975r. i jej przebieg nie był zmieniany, a co więcej, uznać okoliczności te za przyznane lub co najmniej niezaprzeczone (art. 229 i 230 kpc).

Dowód z zeznań świadka w przedmiotowej sprawie nie został przeprowadzony z naruszeniem art. 247 kpc, bowiem nie dotyczył okoliczności zawarcia umowy ustanowienia służebności i treści takiej umowy, lecz faktów w zakresie budowy i posiadania urządzeń przesyłowych.

Jak stanowi art. 176 § 1 kc, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści. Zgodnie również z utrwalonym stanowiskiem judykatury, będące poprzednikiem prawnym uczestnika przedsiębiorstwo państwowe, czy też następnie spółka Skarbu Państwa, mogły do okresu posiadania, wykonywanego po dniu 1 lutego 1989r., zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, nie publ.). Wbrew wywodom skarżącej, pozwany postępowania udowodnił, iż do takiego przeniesienia doszło. Już słusznie zauważył Sąd Rejonowy, uregulowanym w art. 348 kc podstawowym sposobem przeniesienia posiadania, zarówno samoistnego, jak i zależnego, jest wydanie rzeczy (traditio corporalis).

W przypadku posiadania służebności chodzi oczywiście o „trwałe i widoczne urządzenie”, z którego korzystanie prowadzi do zasiedzenia (w sprawie niniejszej przebiegające przez nieruchomość powódki linie energetyczne i ich eksploatacja). Nie jest zatem potrzebna żadna umowa pisemna lub decyzja. Do odpowiedzi na pozew załączono dokument w postaci Zarządzenia Ministra Przesyłu nr 14/ (...) /89 z dnia 16 stycznia 1989r., mocą którego utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), któremu to przydzielono składniki mienia (w tym własność urządzeń

i posiadanie służebności gruntowych) należące dotychczas do Centralnego O. Energetycznego - Zakładu (...). Niedołączenie stosownego protokołu zdawczo - odbiorczego do akt sprawy nie wykluczało możliwości udowodnienia okoliczności przekazania posiadania urządzeń energetycznych przebiegających przez działkę powódki za pomocą innych środków dowodowych, w tym przy zastosowaniu domniemań faktycznych. Jak zasadnie przyjął Sąd pierwszej instancji, za przyjęciem domniemań w zakresie posiadania tego konkretnego obcinka linii energetycznej przemawiało zaś położenie linii w zasięgu działalności przedsiębiorstwa pozwanego postępowania i sama treść pozwu, w którym wskazano (...) SA w L., jako właściciela urządzeń przesyłowych.

Twierdzenie skarżącej o wybudowaniu urządzeń w latach 50 - tych pojawiło się po raz pierwszy dopiero w apelacji i pozostaje całkowicie gołosłowne. Nawet jednak gdyby, jak chce apelująca, doszło do zasiedzenia służebności przez Skarb Państwa przed 1989r., to służebność ta, jako ograniczone prawo rzeczowe związane z własnością przekazanych urządzeń przesyłowych stanowiących elementu przedsiębiorstwa, dzieliłaby los tych składników mienia, jako ich część składowa (art. 50 kc, 55¹ kc), a zatem po przekształceniach podmiotowych również przysługiwałaby pozwanemu w przedmiotowej sprawie. W sytuacji, w której nabycie służebności przez Skarb Państwa nastąpiłoby nie na podstawie umowy lub orzeczenia sądu, a w drodze zasiedzenia i brak było w owym czasie stosownego dokumentu ten fakt stwierdzającego, nie mogło być mowy o wyraźnym wymienieniu służebności, jako składnika majątku przekazanego na mocy Zarządzenia Ministra Przesyłu nr 14/ (...)/89 z dnia 16 stycznia 1989r., którym utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), któremu przydzielono składniki mienia należące dotychczas do Centralnego O. Energetycznego - Zakładu (...).

Prawidłowo także przyjął Sąd Rejonowy, że bez znaczenia dla sprawy było bliższe wyjaśnianie kwestii związanych z przedsiębiorstwami (...). Ustalenie, że (...) Ł. było wykonawcą robót wynika wprost z protokołu odbioru technicznego. Nazwa (...) pojawia się, jako oznaczenie podmiotu wykonującego projekt linii. Ma to również jednak o tyle znaczenie drugorzędne, że niezależnie od tego, w zarządzie jakiego przedsiębiorstwa państwowego byłyby urządzenia, mowa być mogła o posiadaniu wciąż tego samego podmiotu – Skarbu Państwa, a z uwagi na obowiązującą wówczas, a określoną w art. 128 kc zasadę jednolitej własności państwowej.

Nabycie własności przez zasiedzenie następuje z mocy samego prawa z upływem ostatniego dnia terminu zasiedzenia. Orzeczenie o zasiedzeniu ma charakter deklaratoryjny, a nabycie pierwotny. Oznacza to, że poza postępowaniem wieczystoksięgowym, w którym dla uzyskania wpisu w księdze wieczystej wymagane jest złożenie postanowienia sądu stwierdzającego zasiedzenie, jest ono jedynie ułatwieniem w dowodzeniu nabycia prawa. Postanowienie to nie jest w każdym razie konieczne do wykonywania nabytego prawa i nie jest konieczne do wykazywania jego istnienia w procesach sądowych, w których ustalenie faktu nabycia prawa przez zasiedzenie jest tylko przesłanką rozstrzygnięcia. Sąd orzekający w sprawie przedmiotowej zastosował przyjętą w nauce prawa i w orzecznictwie Sądu Najwyższego zasadę o dopuszczalności ustalenia faktu nabycia prawa przez zasiedzenie w innej sprawie niż w postępowaniu o zasiedzenie, gdy ustalenie tego faktu nie należy do samego rozstrzygnięcia, lecz jest tylko przesłanką tego rozstrzygnięcia (orzeczenie SN z dnia 20 marca 1969r. III CZP 11/69 - OSNCP 1969, z. 12, poz. 210 i powołana w nim uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 10 lutego 1951 r. ŁC 741/50 - OSN, nr 1, poz. 2).

Ponieważ zostały spełnione wszystkie przesłanki z art. 172 kc w zw. z art. 292 kc, prowadzące do nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia, a pozwany wykazał nabycie uprawnień do korzystania z nieruchomości powódki w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, powództwo o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości słusznie Sąd pierwszej instancji uznał za bezzasadne.

Sąd Okręgowy w sprawie przedmiotowej w pełni aprobuje pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w postanowieniu z dnia 15 kwietnia 2011r., sygn. III CZP 7/11, że osobie, która utraciła własność rzeczy wskutek jej zasiedzenia przez posiadacza, nie przysługuje wobec posiadacza roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego w okresie poprzedzającym dzień zasiedzenia. Sąd Najwyższy podkreślił, iż okoliczność, że nabycie własności rzeczy przez posiadacza kosztem właściciela jest w razie ziszczenia się przesłanek zasiedzenia usprawiedliwione ochroną porządku publicznego, pozwala uznać przepisy o zasiedzeniu, mimo iż nie przewidują one dla właściciela rekompensaty utraconej własności, za zgodne z art. 31 ust. 3 Konstytucji, stanowiącym, iż ograniczenia w zakresie

korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Podobnie według wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 30 sierpnia 2007r. w sprawie (...), nr (...) (LEX nr 292787, (...)) regulacje przewidujące nabycie własności nieruchomości kosztem dotychczasowego właściciela w wyniku niezakwestionowanego długoterminowego posiadania, służąc uregulowaniu sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym, nie narusza art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175 zm.). Nie budzi więc wątpliwości brak racji uzasadniających przyznanie byłemu właścicielowi przeciwko posiadaczowi, który stał się w wyniku zasiedzenia właścicielem, jakiegokolwiek roszczenia o zwrot wartości rzeczy. Funkcja zasiedzenia sprzeciwia się też przyznaniu byłemu właścicielowi wobec posiadacza, który stał się właścicielem, także - jak trafnie podnosi się w piśmiennictwie - wszelkich innych roszczeń, u których podstaw leży prawo własności, do takich zaś należałyby roszczenia uzupełniające za okres poprzedzający datę zasiedzenia, w tym roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy. Ład, porządek prawny, stabilizacja stosunków w zakresie odnoszącym się do własności rzeczy, czyli wszystko to, do czego zapewnienia zmierza zasiedzenie, ulegałyby ponownie zakłóceniu przez spory dotyczące, związanego z roszczeniem windykacyjnym i tym samym uzależnionego przede wszystkim od kwestii własnościowych, roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy w okresie poprzedzającym datę zasiedzenia. Przyznanie byłemu właścicielowi takiego roszczenia wobec posiadacza, który stał się właścicielem, byłoby więc nie do pogodzenia z celem zasiedzenia. Choć dostrzec w tym miejscu należy, że posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości, to niewątpliwie zaprezentowany powyżej przez Sąd Najwyższy pogląd ma walor uniwersalny i odnosi się również do sytuacji zasiedzenia służebności gruntowej, tzw. służebności przesylu, skoro także w tym wypadku nabycie prawa ma charakter pierwotny i nieodpłatny. Tym samym za niezasadne uznać należało także zarzuty naruszenia przepisów art. 225 kc w zw. z art. 224 § 2 kc i art. 230 kc.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 385 kpc, Sąd Okręgowy orzekł o oddaleniu apelacji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc oraz na podstawie § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).